

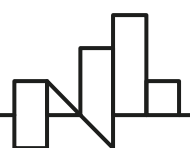
Sprawiedliwość naprawcza

dr Aneta Jakubiak - Mirończuk
radca prawny

25.11.2023

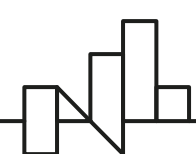
O czym będę mówić?

- I. Krótka historia koncepcji sprawiedliwości naprawczej.
- II. Sprawiedliwość naprawcza jako idea o wielkim znaczeniu praktycznym.
- III. Okno sprawiedliwości naprawczej.
- IV. Neuronauka sprawiedliwości naprawczej.

Początki

- Howard Zehr
- Tradycja naprawcza Maorysów
- Doświadczenia Nowej Zelandii
- Doświadczenia USA

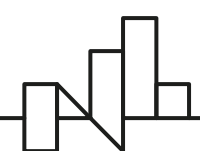

Restorative Justice Exchange

Prison Fellowship International

W ponad 100 krajach na całym świecie,
46 000 lokalnych wolontariuszy podejmuje działania
w promowaniu ponadczasowych zasad
i najlepszych praktyk w zakresie sprawiedliwości
i pojednania w ich systemach sądownictwa karnego.

<https://restorativejustice.org/where/in-the-field/>

Sprawiedliwość retrybucyjna

Kara jako odwet

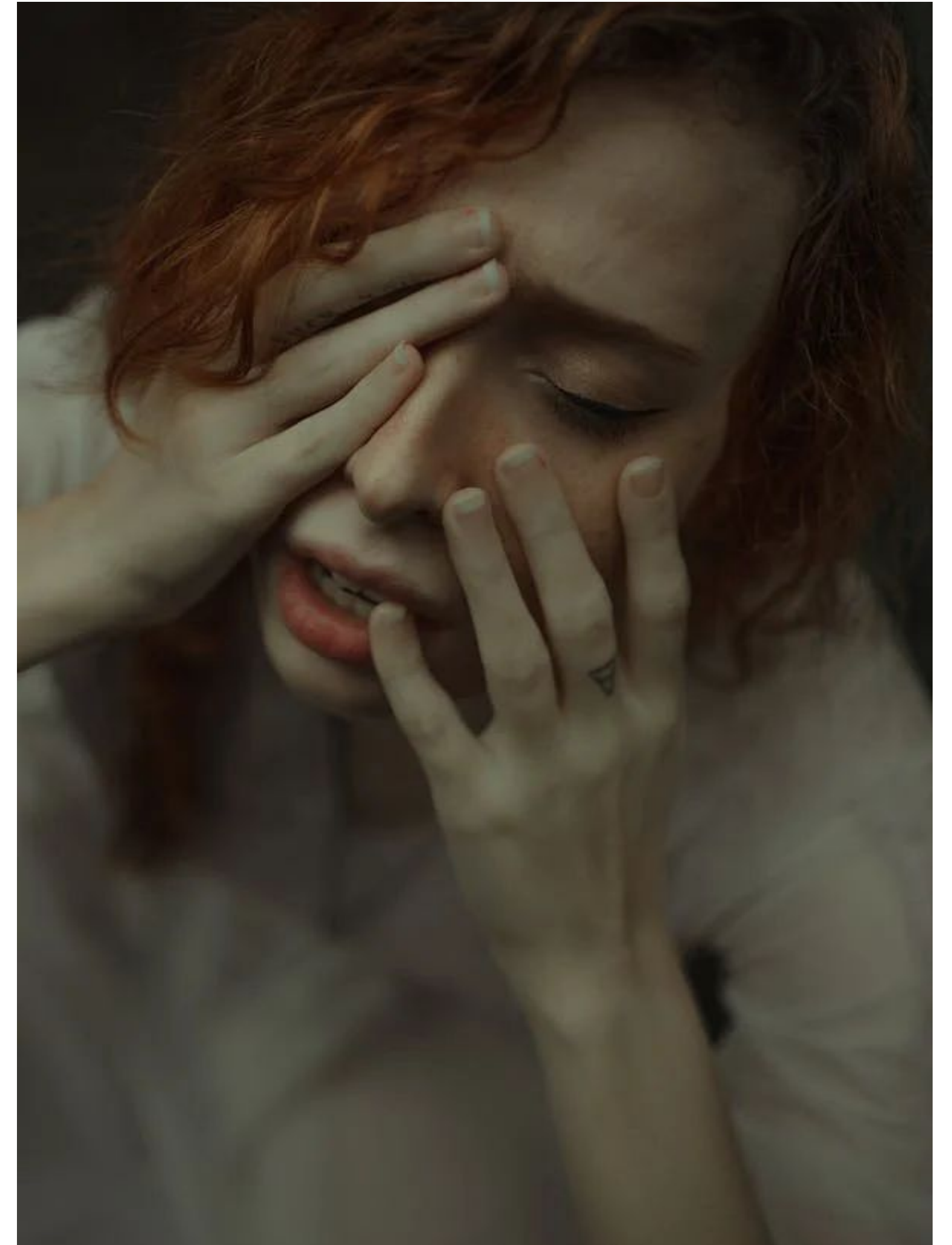
- Kara i wina jako centralne pojęcia
- Stronami procesu jest państwo reprezentowane przez prokuratora oraz sprawca
- Zmarginalizowana rola pokrzywdzonego
- Wpływ więzienia na jednostkę – koszty dla jednostki
- Wysokie koszty społeczne

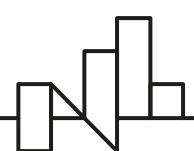
Alternatywa...?

Restorative Justice Exchange

„Karamie to kosztowny sposób na zmianę złych ludzkich wyborów na jeszcze gorsze”.

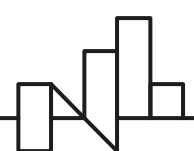
Fot.: Ana Bregantin

Idea sprawiedliwości naprawczej

Sprawiedliwość restoratywna

- ✓ przestępczość jako szkoda wyrządzona ludziom, relacjom i wspólnocie
- ✓ wybory, jakie są dostępne w kontekście krzywdy i bólu oraz straty, doświadczanej od innego człowieka
- ✓ naprawa relacji w miejsce poszukiwania odpłaty
- ✓ uznanie i przyznanie ludziom prawa do błędu bez strachu przed wykluczeniem

Sprawiedliwość naprawcza

Sprawiedliwość restoratywna

- ✓ ochrona jednostki
- ✓ stabilność życia społecznego
- ✓ integralność grup lub wspólnot
- ✓ odpowiedzialność

Wszyscy jesteśmy częścią siebie nawzajem,
każdy z nas jest odpowiedzialny osobiście.

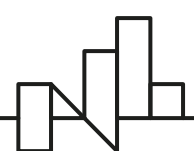

European Forum for Restorative Justice

<https://www.euforumrj.org/en/values-restorative-justice>

- ✓ **Sprawiedliwość** - równowaga uczestników w procesie naprawienia krzywdy i łagodzenia cierpienia.
- ✓ **Solidarność** - uznanie współzależności i różnorodności ludzi oraz znaczenia jakości relacji dla dobrostanu jednostki i spójności społecznej. Proces naprawy powinien umożliwiać ludziom wzięcie osobistej i społecznej odpowiedzialności za swoje słowa i czyny.
- ✓ **Poszanowanie godności ludzi** – uznanie wartości każdej jednostki, dbanie o bezpieczeństwo i poczucie, że każdy jest równoprawnym uczestnikiem i właścicielem procesu naprawy.
- ✓ **Prawda** - opis krzywdy lub ryzyka wyrządzenia krzywdy w miarę jej doświadczania, relacja każdej osoby zawiera prawdę, ale nie jest, pełną prawdą. Istotne znaczenie ma mówienie prawdy, szczerłość intencji oraz podjętych zobowiązań.

Sprawiedliwość naprawcza jako proces

Spotkanie – Naprawa – Transformacja

„Sprawiedliwość naprawcza to proces mający na celu zaangażowanie w możliwie najszerszym zakresie osób mających udział w konkretnym przestępstwie oraz zbiorową identyfikację i zajęcie się potrzebami, szkodami i obowiązkami, aby wyleczyć i naprawić wszystko tak bardzo, jak to możliwe” - Howard Zehr

Proces oparty na empatii ukierunkowany na naprawienie relacji.

W sprawiedliwość naprawcza wymagana jest obecność osoby odpowiedzialnej za proces.

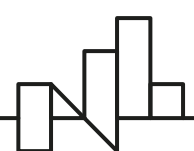

Czego wymaga sprawiedliwość naprawcza?

- ✓ Obecności osoby odpowiedzialnej za proces.
- ✓ Zgody na udział w procesie spotkania, naprawy i transformacji.
- ✓ Okna sprawiedliwości naprawczej – zaistnienia zgody co do faktów oraz gotowości do przyjęcia odpowiedzialności za siebie i za relację ze wspólnotą.

Co wspiera procesy?

- ✓ świadomość uczuć i potrzeb
- ✓ umiejętności komunikacji

Zmiana perspektywy w ujęciu praktycznym

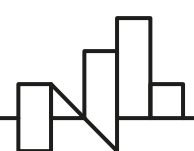
PERSPEKTYWA – JĘZYK – KONSEKWENCJE

ODPŁATA

- Jakie reguły zostały złamane?
- Jakie to przestępstwo?
- Kto złamał reguły? Kto jest sprawcą, a kto ofiarą?
- Na jaką karę zasługuje?
- Jak kara zostanie wykonana?

RELACJA

- Co się wydarzyło?
- Jak sytuacja wygląda teraz?
- Kto i jak w tym uczestniczył? Kto jest potrzebny w procesie naprawy?
- Jakie są uczucia i potrzeby?
- Jakie są możliwe rozwiązania?

Neuro nauka sprawiedliwosci naprawczej

Dan Reisel – badania z udzialem wienziow

1. Pomiedzy opisem a reakcja emocjonalna
2. Deficyty w ciele migdalowatym a empatia
3. Zmiana otoczenia a zmiany w mozgu
4. Wplyw interakcji pomiedzy sprawca a ofiara na mozg

<https://www.youtube.com/watch?v=tzJYY2p0Qlc&t=7s>

Zmiana w świecie

Przykłady

Sieci Sprawiedliwości Naprawczej

<https://www.rj4all.info/RJRN>

Miasta Sprawiedliwości Naprawczej

<https://www.youtube.com/watch?v=k1O91Yt4HU>

Szkoły w systemie sprawiedliwości naprawczej - Grupa Robocza Szkół Regeneracyjnych European Justice for Restorative Justice

<https://www.euforumrj.org/en/restorative-schools-working-group>

Neuronauka sprawiedliwości naprawczej

<https://socialjusticeresourcecenter.org/resources/the-neuroscience-of-restorative-justice/>

